

Situația demografică a României. Încotro?

Interviu cu dl. *Vasile Ghefău*, doctor în economie,
directorul Direcției statisticii populației din Comisia
Națională pentru Statistică

Red. : A venit și vremea de a vorbi deschis despre problemele demografice ale țării.

O primă întrebare : Cum apreciați situația demografică a țării, acum, la începutul anului 1990?

V.G. : Ministrul Sănătății, într-o emisiune la Radioteleviziune, aprecia situația demografică a țării drept submediocră. Eu aș califica-o drept GRAVĂ. Evident, nu este nici o deosebire esențială între cele două calificative.

Actuala situație demografică este rezultatul acumulării efectelor unui întreg ansamblu de factori de natură extrem de variată : economici, sociali, legislativi, sanitari, educaționali. Acești factori au acționat în interdependență, chiar dacă în unele perioade unii dintre ei au avut efecte mai vizibile decât ale celorlalți. Acest ansamblu de factori se plasează în politica economică și socială neștiințifică, arbitrară și brutală a fostei dictaturi și, în general, în cei 45 de ani de dogmatism care s-a abătut asupra țării noastre după cel de-al doilea război mondial.

Ce mă îndreptățește a atribui actualei situații demografice apelativul de GRAVĂ ? Starea fiecărei componente a mișcării naturale și migratorii a populației și rezultatul evoluțiilor trecute ale acestor componente, rezultat concretizat în piramida vîrstelor, oglindă fidelă a structurii pe sexe și vîrste a populației țării.

Red. : Dintre toate fenomenele demografice, natalitatea pare a fi fost cel mai mult afectată de politica demografică — și nu numai demografică — a dictaturii.

V.G. : Încă din anul 1966, deci la puțin timp după instalarea dictaturii, fertilitatea populației a format obiectul unui șir întreg de măsuri vizînd creșterea cu orice preț a acesteia. Judecînd lucrurile acum, este clar că dictatorul și acoliții lui nu au înțeles niciodată natura particulară a fenomenului, complexa determinare socio-economică și culturală a acesteia. Nu au înțeles nici în 1966, cînd au adoptat primele măsuri, și — ceea ce este mai grav — nu au înțeles (sau nu au vrut să înțeleagă) nici mai tîrziu, cînd multitudinea de consecințe negative, unele extrem de grave și deci falimentul întregului ansamblu de măsuri erau evidente.

Natalitatea populației a avut în perioada postbelică o evoluție îngrozitor de contorsionată. Scăderea intensității fenomenului s-a declanșat în România după primul război mondial, mai tîrziu decât în majoritatea țărilor europene, dar rezultînd din acțiunea aceluiași factori economici,

sociali, culturali și sanitari proprii procesului de modernizare a societății umane. Ceea ce a conferit evoluției fenomenului în țara noastră elemente distincte este intensitatea cu totul deosebită a scăderii după adoptarea legislației liberale asupra întreruperii cursului sarcinii, în anul 1957. Populația avea astfel dreptul la un mijloc eficient de control al nașterilor, de *planning* familial. Adoptarea legislației liberale a reprezentat un act justificat, dacă luăm în considerare contextul economic și social al acelor ani. Dar ea a constituit numai o jumătate de măsură (ca și în multe alte domenii). Actul medical al întreruperii cursului sarcinii este dăunător în sine sănătății mamei și copilului, capacității reproductive a femeii. Accesul neîngrădit la avort medical nu a fost însoțit de introducerea paralelă a unor mijloace moderne și eficiente de prevenire a sarcinii. Evoluțiile care au urmat le cunoaștem : natalitatea a scăzut de la 24 născuți la mia de locuitori în anul 1956 (valoare printre cele mai ridicate din Europa) la 14 la mie în 1966, plasând România pe ultimul loc în Europa, alături de Ungaria. Paralel, numărul avorturilor a ajuns la fantastica cifră de 1,2 milioane, în anul 1965, ceea ce însemna — pentru anul respectiv — patru avorturi la un născut viu, raport unic în Europa. Nu vreau să apreciez, acum, nivelul natalității din anul 1966 sub raportul implicațiilor pe termen lung, în ipoteza menținerii sale. Sint nu puține lucruri de spus și ar trebui să facem prea multe introspecțiuni (sper că și această problemă va fi studiată în mod corespunzător în anii care vin). Ceea ce trebuie subliniat este faptul că introducerea legislației restrictive asupra avortului — la sfârșitul anului 1966, a avut loc brusc, în condițiile în care disponibilitatea mijloacelor de evitare a sarcinii era practic nulă, avortul fiind aproape singurul mijloc de control al nașterilor. Consecința inumanului decret din noiembrie 1966 ? Dezastruoasă ! Dublarea numărului de copii născuți în anul 1967 și menținerea acestui număr la o valoare aproape identică în anul următor au reprezentat un veritabil șoc pentru societate : suprasolicitarea rețelei sanitare (aflată oricum în stare necorespunzătoare în raport cu standardele internaționale) și deci o asistență medicală deficitară (prenatală și postnatală) acordată celor **PESTE UN MILION (!)** de femei care au născut în anii 1967—1968 și copiilor acestora ; lipsa produselor alimentare destinate copiilor ; lipsa articolelor specifice de îmbrăcăminte pentru copii ; o rețea insuficientă de creșe și grădinițe, mai tirziu de spațiu de școlarizare și personal didactic calificat pentru toate formele de învățământ. Enumerarea ar putea continua pentru că sintem în prezența unui fenomen unic în istoria demografică modernă, creșterea bruscă și deosebit de mare a numărului de născuți avind influențe multiple și etalate în timp, similare celor ale valurilor. Dar, după creșterea din 1967—1968, rezultată în cea mai mare măsură din circumstanțe dramatice strict conjuncturale, controlul nașterilor s-a impus viguros, prin mijloace variate, și natalitatea a revenit la tendința de scădere. În pofida înăsprii aplicării legislației restrictive asupra avorturilor, refuzul cuplurilor, al populației de a avea copii pe măsura planificării dorite de dictatură a fost deosebit de puternic : în anul 1983, la doar 12 ani de la adoptarea inumanelor măsuri asupra avortului, natalitatea a revenit la exact nivelul din anul 1966 — 14,3 la mie. Era evident pentru oricine că ne aflăm în fața salimentului politicii demografice nataliste a dictaturii. Noi măsuri restrictive, adoptate sub amenințatoarea deviză

„avem nevoie de mai mulți copii și *trebuie* să se nască mai mulți copii” (1985), nu au făcut decît să ridice moderat natalitatea, valoarea din 1989 fiind de aproape 16 la mie.

Această retrospectivă asupra convulsiilor care au caracterizat evoluția natalității în ultimele trei decenii este necesară pentru a înțelege mai bine consecințele pe care le-a generat, în conexiune directă cu un întreg ansamblu de factori.

Evoluția contorsionată a natalității, adevăratele rupturi la care am fost martori, își găsește astăzi concretizarea într-o structură dezechilibrată pe vîrste. O privire sumară asupra expresiei grafice a acestei structuri — piramida vîrstelor, relevă o adevărată schilodire a acesteia. Generațiile 1967—1968 au dreptul, acum, la loc de muncă și, prin căsătorie, la locuință. Pot — actuala situație economică și dezastruoasa moștenire a vechiului regim — satisface aceste drepturi firești? Cititorul știe care este răspunsul la această întrebare.

Dementa politică natalistă a dictaturii a afectat grav starea de sănătate a populației. Nu trebuie să ne ferim a spune adevăruri dureroase. În lipsa mijloacelor contraceptive moderne și a imposibilității de întrerupere a sarcinii au venit pe lume copii nedorîți. Stările de lucruri dramatice din leagănele și căminele de copii, ascunse în murdăria atoteprinzătoare a vechiului regim și cunoscute acum (probabil numai în parte) grație presei libere, arată unde duce o politică natalistă iresponsabilă. Copiii din aceste instituții și, cu siguranță, mulți alții, au fost aduși pe lume de femei malnutrite, uzate de un regim de muncă istovitor în multe cazuri și trăind în condițiile pe care le știm atît de bine. Nedorîți, aduși pe lume în acest context general și lipsiți apoi de hrană corespunzătoare și asistență medicală (depistările de cazuri SIDA sînt alarmante prin frecvență și mod de transmitere a virusului), acești copii au o stare a sănătății îngrijorătoare în multe cazuri (se știe oare proporția exactă a celor cu tare ereditare și malformații congenitale?) și cu impact greu de anticipat pe termen lung. (În paranteză fie spus, este de-a dreptul revoltător să citești că în adoptarea copiilor din leagăne și cămine au prioritate cetățeni străini și regretabil că însuși prim-ministrul țării este de acord cu adoptarea COPILOR NOȘTRI de către străini. Nu crede dl. prim-ministru că o astfel de decizie nu îi poate aparține și că ea *trebuie* să aparțină numai opiniei publice generale?).

Trebuie spus deschis că o paralelă între politica natalistă a Demențului și cea a lui Hitler conduce clar la o concluzie unică : nu există diferențe în scop și mijloace !

Numeroase alte fațete ale evoluției natalității și implicațiilor sale ar putea fi amintite, dar mă opresc aici.

Red. : Ce evoluții au avut celelalte fenomene demografice ?

V.G. : Într-un fel sau altul, toate fenomenele demografice au suferit efecte nefaste.

Și evoluția celeilalte componente fundamentale a mișcării populației — mortalitatea — întărește calificativul pe care l-am atribuit situației demografice a țării.

În condițiile degradării continue a nivelului de trai, a deteriorării calității asistenței medicale, a climatului general de stres, de nesiguranță și teroare, mortalitatea populației a marcat o creștere lentă dar continuă. Această evoluție trebuie măsurată nu atât prin rata mortalității generale — decese la mia de locuitori, cât prin mișcarea mortalității infantile și juvenile, a duratei medii a vieții și fizionomiei mortalității pe cauze de deces. Mortalitatea infantilă se situează — rușinos — la cel mai înalt nivel din Europa : aproape 30 decese sub un an la mia de născuți-vii. În țările civilizate valoarea indicatorului este în jur de 10 la mie, chiar mai scăzută în multe din ele. Iar dacă vom analiza structura deceselor infantile pe cauze, vom constata că maladiile aparatului respirator și cele ale aparatului digestiv — reflex direct al gradului de dezvoltare economică și socială, domină autoritar în ansamblul cauzelor de deces. În fine, durata medie a vieții, cel mai sintetic indicator al gradului de civilizație materială și spirituală, se plasează — cu cei 69 de ani — pe ultimul loc în Europa. Se cuvine a adăuga că încă din anii 70 indicatorul și-a stopat evoluția ascendentă, cunoscând apoi o stagnare urmată de scădere. Distanța care ne desparte de țările dezvoltate este enormă : 6—8 ani ! Creșterea mortalității, îndeosebi prin cauze direct corelate cu mizeria cea de toate zilele, se află la baza scăderii duratei medii a vieții. Și în cazul mortalității, alte aspecte semnificative pot fi trecute în revistă dar spațiul nu ne-o permite.

Pentru a completa acest tablou al gravității situației demografice s-ar cuveni a aminti și efectele profund dăunătoare ale legislației asupra desfacerii căsătoriei, precum și asupra stabilirii domiciliului în marile orașe.

Pentru a conchide : oricum am privi situația demografică a țării, calificativul de gravă se justifică prin multiple motivații, emanând din stări de lucruri actuale și deopotrivă din implicațiile ei pe termen lung.

Red. : Reprezintă actuala situație demografică a țării rezultatul exclusiv al *politicii demografice promovate de fostul regim?*

V.G. : Lucrurile trebuie privite în toată complexitatea lor. Ceea ce s-a întâmplat în domeniul natalității este rezultatul incontestabil al politicii aberante impuse de dictatură în privința intreruperilor de sarcină și lipsei mijloacelor contraceptive. Consecințele ei au fost însă amplificate de dezastrul economic rezultat din politica economică falimentară a dictaturii. În ceea ce privește divorțialitatea și stabilitatea familiei, legislația dictaturii este determinantă. Starea gravă din domeniul sănătății populației este urmarea directă a degradării nivelului de trai, a asistenței medicale deficitare din toate punctele de vedere și în continuă deteriorare, a agresivității mediului de viață în sensul său cel mai larg. Ceea ce se chema „îmbunătățirea stării de sănătate a populației și creșterea duratei medii a vieții” nu a fost decât vorbă goală. Cum politica demografică este o componentă a politicii sociale, situația demografică gravă este rezultatul direct al caracterului inuman, neștiințific și agresiv al acestei politici sociale, plasată la rîndul ei în caracterul inuman și criza organică a sistemului.

Red. : Ați putea plasa politica demografică a vechiului regim în context internațional?

V.G. : Da. Literatura demografică internațională și îndeosebi studiile și anchetele organizate de Divizia de populație a Organizației Națiunilor Unite oferă cadrul unei astfel de comparații.

Ca și în alte domenii, România a constituit totdeauna un caz particular. Realizarea obiectivelor politicii demografice a avut la bază măsuri coercitive (fie că ne referim la natalitate, fie că ne referim la migrație), sfidând drepturile omului. Planul mondial de acțiune în domeniul populației, adoptat chiar la București, la Conferința mondială a populației din 1974, subliniază dreptul fundamental al cuplurilor și individului de a decide în mod liber și responsabil asupra numărului de copii pe care îi doresc și eșalonării în timp a acestora. În același timp, documentul menționează că transpunerea în practică a acestui drept implică accesul cuplurilor, al individului la educație, la informație și la metodele necesare determinării fertilității lor, indiferent de obiectivele demografice globale ale guvernelor. Aceste prevederi, acceptate de guvernul român la data adoptării lor, nu au fost niciodată respectate. Nu același lucru se poate spune însă despre țările democratice. De asemenea, libertatea omului în stabilirea domiciliului a fost permanent încălcată în picioare.

Nu există nici o țară europeană care să-și fi stabilit atingerea unui anumit nivel al natalității, ori obiective pe termen lung asupra numărului populației. Singura excepție : România. Datorită politicii ei demografice, țara noastră s-a izolat de comunitatea internațională în participarea la multe acțiuni și proiecte în domeniul populației.

Red. : Cum apreciați starea cercetării demografice în România?

V.G. : Cercetarea demografică veritabilă nu s-a bucurat de nici un fel de atenție sub dictatură. Dimpotrivă, inițiative și încercări (necoordonate) au fost descurajate sistematic. Este cert că regimul nu putea agree, accepta și favoriza cercetarea demografică, atâta timp cât politica sa demografică nu se baza pe elemente științifice ci pe megalomania și ambițiile Demontului și pe servilismul și incompetența clicii sale. Semnificativ este faptul că în România a funcționat timp de zece ani (1974—1984) un centru internațional de demografie, creat la insistențele guvernului român (și a cărui contribuție a constat și în serviciile unui număr de specialiști), fără a exista însă o instituție națională de cercetare demografică.

Activitatea Comisiei Naționale de Demografie, creată în anul 1971, a fost tratat trecută sub un control strict, puținele ei studii și materiale înaintate fostei conduceri de partid și de stat, în primii ani de existență a comisiei, nefiind luate în seamă. Lichidarea secretariatului tehnic (format din doar câțiva specialiști), în anul 1976, a însemnat practic și lichidarea comisiei, ultima ei plenară având loc în același an. Încercările care s-au făcut de a o activa cât de cât (și au fost astfel de încercări) s-au lovit de indiferența totală a dictaturii, de acel teribil zid al tăcerii și refuzului de a fi ascultat.

Învățământul demografic ? Un modest curs de statistică a populației la una din facultățile Academiei de Studii Economice și un curs de demografie socială la secția de sociologie a Universității București. Îngrozitor

de puțin în raport cu ceea ce se face în această privință în țările europene și în raport cu faptul că, totuși, România are o populație mare în context european.

Întreaga cercetare socio-economică a fost victima totalitarismului și dogmatismului (la noi ca și în alte părți) dar soarta cercetării demografice în România a fost una din cele mai vitrege, deși în perioada interbelică au fost elaborate lucrări și studii de talie internațională.

Nu trebuie să se înțeleagă din cele de mai sus că nu au existat deloc preocupări în domeniul demografiei. Au existat, și încă meritorii, dar pornind din entuziasm individual, din atracția exercitată de domeniu, pasiune și simț al responsabilității. Aceste preocupări au găsit, din fericire, receptivitate la unele edituri, cum este Editura științifică și enciclopedică, și la unele reviste. Cu bucurie menționez „Viitorul Social”, nu de circumstanță, ca singura revistă care din puținul ei spațiu a rezervat o parte dintr-o rubrică de demografie. Sper că o va menține și în viitor.

În sfârșit, nu poate fi neglijată lipsa informațiilor statistice, paralizantă pentru toată cercetarea socio-economică. Secretomania dictaturii devenise, după 1975 mai ales, din ce în ce mai agresivă și acaparatoare. Totul i se părea suspect și periculos. De fapt, minciuna nu mai putea fi controlată și fisurile întregului sistem deveneau evidente.

Red. : Cum vedeți evoluția situației demografice în viitorul mai apropiat și mai îndepărtat?

V.G. : Această distincție între „mai apropiat” și „mai îndepărtat” este indispensabilă, deși nu știu ce criterii utilizați în delimitare.

Red. : Așa-zisa inerția a fenomenelor și proceselor demografice pe care demografia o menționează afreevent, de pildă.

V.G. : Este fără îndoială un criteriu ; printre multe altele.

Nu trebuie să ne așteptăm la minuni, pentru că ele nu au de unde veni. Abrogarea vechii legislații asupra întreruperii cursului sarcinii a constituit un act de justiție, de înlăturare a unei practici inumane, de-a dreptul criminale. Rezultatul imediat va fi reducerea mortalității materne, aflată pînă acum la cel mai ridicat nivel din Europa (și, probabil, din lume). Dar, o schimbare a nivelului *mortalității generale* nu poate fi obținută în viitorul apropiat. Evoluția fenomenului va fi încă profund marcată de efecte negative acumulate în anii precedenți, chiar dacă am admite o schimbare relativ rapidă în bine a nivelului de trai și a asistenței medicale, ceea ce este puțin probabil, dacă ținem cont de starea economiei și nebulozitatea în care se află perspectivele ei. Ceea ce ar fi realist a admite în actualele condiții este reducerea treptată a mortalității infantile, chiar în a doua parte a acestui an*. Argumentele? Efectele pozitive indirecte ale posibilității de întrerupere a sarcinilor nedorite și o anumită ameliorare a asistenței medicale acordate noilor născuți, ameliorare care ar trebui să aibă loc chiar și în condițiile actuale.

* Cuantificarea acestei reduceri implică, evident, cunoașterea valorii reale a mortalității infantile în anul precedent.

Această scădere ar constitui, în primul rînd, un deziderat de ordin social, chiar dacă nu ar influența valoarea mortalității generale (cele 10—11 mii de decese infantile anuale nu reprezintă decît 4—5 la sută din numărul total al deceselor).

Abrogarea vechilor reglementări asupra stabilirii domiciliului în marile orașe va atrage după sine o creștere imediată a fluxurilor migratorii. Este greu de estimat intensitatea acestora și evoluția ulterioară a procesului.

Marea necunoscută rămîne evoluția probabilă a natalității. Mai multe ipoteze pot fi avansate, atît pentru viitorul apropiat cît și pentru cel mai îndepărtat.

Pe termen apropiat, răspunsul ar fi relativ simplu dacă am ști proporția copiilor nedorîți în cei aproape 370 de mii veniți pe lume în anul 1989. Nu există astfel de informații. Cunoașterea exactă a numărului de avorturi (cred că Ministerul Sănătății veghează la această problemă) nu poate constitui un element valabil de referință pentru că datele pe anii precedenți sînt departe, chiar foarte departe, de realitate.

Ipoteza cea mai plauzibilă este cea a scăderii natalității. Atît accesul liber la avort cît și contextul general economic, social și politic favorizează o astfel de evoluție. Dar nu cred că va fi o scădere deosebit de importantă, dacă ținem cont de nivelul fenomenului în anul 1989 — aproape 16 născuți la mia de locuitori.

Pe termen lung, intrăm într-un spațiu al necunoașterii. Admițînd ipoteza firească a redresării situației economice, a instalării progresului economic și social și stabilității generale, într-un stat de democrație autentică, două alternative sînt posibile: adoptarea comportamentului reproductiv al populației din țările dezvoltate, concretizat în valori ale natalității situate între 10 și 15 la mie, și-a doua alternativă — un comportament reproductiv original, cu un nivel al natalității plasat undeva între 15 și 20 la mie. Nu trebuie exclusă deloc această a doua ipoteză, izvorită din tradițiile poporului nostru, din respectul și dragostea sa pentru familie și copii. Dacă vrem să credem că „poporul român este una din minunile lui Dumnezeu pe pămînt” — și eu cred — trebuie să admitem că și în această privință acest popor va fi unic în felul său, dovedindu-și responsabilitatea față de istorie, față de generațiile care vor veni.

Red. : Are nevoie România renăscută de o politică demografică?

V.G. : Indiscutabil, da ! O politică demografică realistă și științific fundamentată poate constitui un element major al evoluției României pe calea modernizării. Dar această politică demografică trebuie bine gîndită, vizînd obiective de perspectivă, combinînd multiple mijloace, și în orice caz, bazată pe respectarea neabătută a drepturilor omului, a valorilor umane general valabile. Este însă o problemă de prea mare importanță și complexitate pentru a putea fi abordată în profunzime în acest interviu. Merită o dezbateră largă, din unghiuri diferite și cu participarea specialiștilor din multe domenii de activitate. Ceea ce aș dori însă să menționez acum este nevoia imperioasă a creării unui cadru instituțional adecvat cercetării demografice din țara noastră. Dacă avem institute de cercetări în sociologie, în psihologie și pedagogie, în problemele tineretului, în son-

darea opiniei publice, în igiena publică etc., este trist să constatăți că în domeniul demografiei nu avem încă o instituție de cercetare științifică.

Red. : Sîntem de acord că politica demografică de care are nevoie o Românie care a reintrat cu fruntea sus în Europa anului 1990 merită o dezbateră profundă. Totuși, ce credeți despre două elemente care sînt componente ale politicii demografice : accesul la întrerupere a cursului sarcinii și taxa pe care o plătesc persoanele fără copii?

V.G. : Accesul la întreruperea cursului sarcinii consider că trebuie tratat într-o viziune pe termen lung. Am mai spus-o, abrogarea criminalului decret care reglementa pînă la Revoluție întreruperea cursului sarcinii era o necesitate imediată și decizia luată în acest sens este un act de respect elementar al drepturilor fundamentale ale omului. Privind spre viitor, însă, lucrurile sînt mai complexe. Avortul este un act medical cu potențiale consecințe negative pentru sănătatea femeilor și pentru capacitatea lor reproductivă. Lucrul acesta este unanim recunoscut. Cu alte cuvinte, trebuie să se formuleze și să se pună în practică o strategie vizînd înlocuirea avortului cu mijloace contraceptive moderne și eficiente. Cuplurile, individul au dreptul să aibă acces la aceste mijloace, să fie informați, să poată alege. Aceste mijloace lipsesc acum. Dar se impune o politică vizînd producerea acestora, importarea lor pînă atunci. Organizații internaționale specializate sînt dispuse a furniza României asistență tehnică masivă și, din cîte știu, Ministerul Sănătății vizează elaborarea unui proiect de asistență tehnică pentru programe de planificare familială și sănătate a mamei și copilului cu Organizația Mondială a Sănătății, Federația Internațională pentru Planificare Familială și Fondul Națiunilor Unite pentru Populație. Doresc să subliniez că în multe țări dezvoltate legislația asupra avortului este restrictivă, în condițiile în care însă mijloacele moderne de prevenire a sarcinii sînt larg accesibile.

Referitor la taxa pe care o plătesc persoanele fără copii, cred că nu trebuie să acceptăm o tratare simplistă a acesteia. O creștere demografică moderată și stabilă trebuie, după opinia mea, să reprezinte unul din obiectivele fundamentale ale politicii noastre demografice. Dar creșterea demografică este costisitoare, extrem de costisitoare. Costul copilului (reprezentînd — în accepțiunea generală a specialiștilor — ansamblul cheltuielilor pe care le fac părinții și societatea pentru nașterea, creșterea și educația copilului pînă la vîrsta de 15 ani) a crescut și crește continuu. Dacă o creștere demografică moderată este un interes național — și trebuie să reprezinte — atunci mi se pare just ca la acest cost al creșterii demografice să contribuie și cuplurile care nu doresc copii. Subliniez că este vorba de cupluri căsătorite, și de acelea dintre care nu doresc să aibă copii (ceea ce este un drept indiscutabil al acestora). Consider că este un act de justiție socială ca întreaga populație a țării să se simtă implicată, direct sau indirect, în creșterea demografică și mi se pare normal ca acele cupluri căsătorite care nu doresc să aibă copii, deși fiziologic sînt fertile (sterilitatea unuia dintre soți poate fi ușor atestată medical), să achite o anumită taxă, proporțională cu veniturile celor doi soți dar mai mică decît cea actuală.

Red. : Revenind la titlul dat interviului, o ultimă întrebare : **încotru?**

V.G. : Măsurile legislative luate, ca și cele de ordin economic și sanitar, trebuie salutate. Fundamental mi se pare acum a elabora, în sfârșit, studii și analize temeinice și aprofundate asupra situației demografice a țării pentru a cunoaște realitatea în toate dimensiunile ei. Trebuie spus deschis că nu cunoaștem această realitate. Numai pe baza acesteia și în condițiile unei evoluții economice și sociale sănătoase, așa cum ne-o dorim cu toții, vom putea trece la fundamentarea și formularea unei politici demografice realiste, care să emane cu adevărat din realitățile noastre, care să poarte semnul responsabilității pentru viitorul poporului nostru și care să se înscrie în exigențele Europei anului 2000. *

februarie 1990

Interviu realizat de IOANA BOJA

* Cum distanța în timp dintre data redactării unui articol, a consemnării unui interviu pentru o revistă de specialitate și data apariției revistei respective devine de-a dreptul alarmantă (harta și spațiul tipografic fiind destinate cu prioritate ziarelor, multe din ele pură maculatură), câteva precizări îmi par acum, la aproape zece luni de la data luării interviului, necesare și, sper, utile cititorului.

Lunile care au trecut au confirmat mai mult decât se putea întrevădea, gravitatea situației demografice a țării, deopotrivă prin manifestări ale potențialului negativ acumulat de-a lungul timpului cât și prin evoluții noi.

Numărul intreruperilor de sarcină în prima parte a anului a fost de trei ori mai mare (1) decât numărul născuților vii. Dacă această creștere era de așteptat a avea loc, dimensiunile raportului sînt mai mult decât îngrijorătoare. Programul de planning familial pe care Ministerul Sănătății l-a lansat (cu o importantă asistență tehnică din partea unor organisme internaționale), se pare că întîmpină rezistența personalului medical chemat a-l pune în practică, prin lipsa de interes în propagarea mijloacelor contraceptive moderne (este constatarea unuia dintre specialiștii străini implicați în program).

Începînd cu luna iulie (deci după șase luni de la liberalizarea avortului), numărul născuților vii cunoaște o scădere considerabilă, rata natalității fiind de 12‰ în trimestrul trei, comparativ cu 16‰ în prima jumătate a anului. Deși numărul deceselor infantile a scăzut în trimestrul trei, rata mortalității infantile este în creștere, ca efect al ritmului mai ridicat de scădere a numărului de născuți vii. Dacă luăm în considerare mișcarea migratorie externă, nu este exclus ca pe întregul an 1990 să înregistrăm o scădere a numărului populației țării!

În mult disputata problemă a taxei plătite de persoanele fără copii se așteaptă decizia parlamentului. Dacă este firesc ca persoanele căsătorite și aflate în imposibilitatea fiziologică de a avea copii să nu plătească această taxă, nu cred că este o măsură de echitate socială a adopta o astfel de decizie și pentru cuplurile care nu au copii pentru că nu doresc să aibă. Creșterea demografică este o chestiune de interes național și, dacă ținem cont de costul copiilor, societatea are obligația de a distribui acest cost, sprijinind material familia cu copii. Este evident că în actualele condiții guvernul nu are mijloacele necesare adoptării unei politici demografice de mare perspectivă. Se pot însă găsi *elemente* care, mîine, vor constitui componente ale ansamblului coerent al unei astfel de politici demografice. Unele măsuri pe ordin economic și social adoptate se înscriu pe această linie (V.G. — decembrie 1990).